

## Bijlage 2: Overzicht maatschappelijke ontwikkelingen

Hieronder volgt een overzicht met relevante maatschappelijke ontwikkelingen. We hebben ervoor gekozen om de belangrijkste trends en ontwikkelingen op een compacte wijze te beschrijven. Het overzicht is daarmee niet uitputtend. Een belangrijke bron die is gebruikt bij het samenstellen van het onderstaande overzicht is de trendstudie van Platform 31 [Stedelijke trends en opgaven voor 2022 en verder, Herstel en perspectief in tijden van transitie.](#)

### Demografische ontwikkelingen

De Hilversumse bevolking groeit. Tussen 2019 en 2022 nam het aantal inwoners toe van 90.238 naar 91.237 (bron: Hilversum in cijfers). De verwachting is dat deze groei de komende jaren zal doorzetten en Hilversum rond 2035 de grens van 100.000 inwoners bereikt.

Daar komt bij dat de Hilversumse bevolking vergrijsst. Het aandeel 65-plussers stijgt en de gemiddelde leeftijd van deze groep neemt toe: een zogeheten dubbele vergrijzing. Ook deze trend zet de komende jaren door. Verder kent Hilversum veel eenpersoonshuishoudens: circa 41% van de huishoudens valt in deze categorie. De verwachting is dat het aandeel eenpersoonshuishoudens verder zal toenemen en dat het relatief vaak om ouderen zal gaan. Tot slot zal de samenstelling van de bevolking veranderen door immigratie van vluchtelingen en arbeidsmigranten.

### Sociaaleconomische ontwikkelingen

De economie staat onder druk. Er is in de eerste sprake van personeelstekorten, in het bijzonder in vitale sectoren als de zorg, de kinderopvang en het onderwijs. Als gevolg hiervan nemen de (loon)kosten toe. Daarbij stijgt de vraag naar zorg. Tegelijkertijd zijn steeds minder mensen beschikbaar zijn voor mantelzorg. Een tweede ontwikkeling is de recente stijging van de lasten door de hoge energieprijzen en daardoor aangewakkerde inflatie. Steeds meer huishoudens komen daardoor in de financiële problemen. Tot slot is de druk op de woningmarkt ongekend hoog, zowel in de koop- als de huursector. Deze ontwikkelingen staan niet op zichzelf maar werken door in het leven van mensen in de vorm van stress, gezondheidsproblemen en het vooruitschuiven van belangrijke stappen, zoals het krijgen van kinderen of het volgen van een opleiding. Bij kwetsbare inwoners kan het ontbreken van stabiele huisvesting en/of financiële problematiek herstel in de weg staat. Deze ontwikkelingen kunnen de afstand tussen groepen in de samenleving vergroten en het vertrouwen in de overheid (verder) aantasten.

### Ontwikkelingen zorg en gezondheid

Er is een aantal ontwikkelingen gaande. Allereerst wonen mensen langer en vaker zelfstandig, mede als gevolg van landelijk beleid. In 1975 woonde 75% van alle 75-plussers zelfstandig, in 2020 lag dit percentage op 92%. Ook verblijven mensen korter in het ziekenhuis dan voorheen en herstellen vaker thuis. Verder wonen mensen met GGZ-problematiek steeds vaker thuis in plaats van in een instelling, vaak met ambulante begeleiding. Door deze ontwikkeling komen er meer psychisch kwetsbare inwoners in woonwijken terecht, wat zich onder andere uit in een toename van meldingen van verward gedrag bij de politie en een stijging van ervaren overlast door de buurt. Om dergelijke problematiek het hoofd te kunnen bieden is samenwerking tussen zorg en veiligheid van belang.

Daarnaast is er sprake van een groeiende gezondheidskloof tussen lage en hoge inkomens. Het verschil in levensverwachting tussen mensen met een lage en een hoge sociaaleconomische status is gemiddeld acht jaar. Daar komt bij dat mensen met een zwakke goede sociaaleconomische positie gemiddeld vijftien jaar eerder te maken krijgen met een minder goede gezondheid. Deze gezondheidsverschillen hangen samen met factoren als overgewicht en roken. Inzetten op een gezonde levensstijl, onder meer door sport en bewegen, is dan ook belangrijk. Verder spelen bij deze kwetsbare groep vaak ook andere problemen, zoals werkloosheid en schulden.

Een relevante ontwikkeling binnen de Wmo is het in 2020 ingevoerde abonnementstarief voor de Wmo, een vast tarief voor de eigen bijdrage aan Wmo-voorzieningen. Het gaat in 2022 om een maximale bijdrage van 19 euro per maand per cliënt, ongeacht inkomen, vermogen of de hoeveelheid hulp of ondersteuning. De invoering van het abonnementstarief heeft tot een grote groei van nieuwe gebruikers en daarmee lokale uitgaven aan de Wmo geleid. In het regeerakkoord van het nieuwe kabinet staat een inkomensafhankelijke eigen bijdrage aangekondigd, die naar verwachting een dempend effect gaat hebben op de Wmo-uitgaven. In onze gemeentelijke aanpak zetten we sinds een aantal jaar in op algemene voorzieningen, zoals dagbesteding en begeleiding, waar mensen zonder indicatie gebruik van kunnen maken. Daarnaast investeren we in een sterke sociale basis, die bestaat uit wat bewoners voor elkaar doen en professionele basisvoorzieningen, zoals buurthuizen en het welzijnswerk.

## **Ontwikkelingen Jeugd en Onderwijs**

### Onderwijs

De coronacrisis en de beperkende maatregelen, zoals de sluiting van de kinderopvang en onderwijs hebben voor leerlingen geleid tot onderwijsvertraging. De coronapandemie heeft de ongelijkheid in onderwijskansen en de daarbij behorende structurele onderwijsachterstanden voor grote grepen leerlingen veel zichtbaarder gemaakt.

De komende periode staat in het teken van de doorontwikkeling onderwijskansenbeleid in Hilversum. Het Onderwijskansenbeleid 2018-2019 was met name gericht op voor- en voerschoolse educatie en op het voorkomen van taalachterstanden bij kinderen tot de leeftijd van 12 jaar. Kansengelijkheid in het onderwijs is echter breder. Onderwijskansenbeleid gaat over een goede start in het onderwijs, een passende plek voor ieder kind en jongere en een geslaagde door- en uitstroom van leerlingen. Naar aanleiding van de evaluatie van de nota Onderwijskansenbeleid 2018-2019, de toegenomen kansengelijkheid voor kinderen en jongeren en het collegeprogramma 2018-2022 is besloten om in [de Hilversumse Educatieve Agenda 2021-2024](#) te komen tot een doorontwikkeling en verbreding van de doelgroep naar kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 23 jaar. Daarnaast heeft het college de [actieagenda Nationaal Programma Onderwijs](#) vastgesteld op 21 december 2021. Deze actieagenda is gericht op het inhalen van de tijdens de pandemie opgelopen (onderwijs)achterstanden.

Onderwijsinstellingen zijn een vindplaats voor kwetsbare kinderen en jongeren. Door vroege interventies kunnen we voorkomen dat problemen escaleren en kan de inzet van complexe en dure zorg worden verminderd. Op een aantal scholen hebben we zogeheten onderwijs-

zorgarrangementen (OZA's) gerealiseerd, waarbij we zorg organiseren in de school. Zo kunnen leerlingen die ondersteuning nodig hebben, deze snel ontvangen. Daarmee kan escalatie van problemen worden voorkomen en verkleinen we de kans op schooluitval.

### Laaggeletterdheid

In Hilversum is ongeveer 14% van de personen tussen de 15-65 jaar laaggeletterd. Dat kan een belemmering vormen om mee te doen in de samenleving. De gemeente zet daarom in op het vergroten van (digi)taalvaardigheid. Volwassenen kunnen bij de bibliotheek terecht voor vragen over taal en kunnen gebruik maken van taalgroepen en taallessen bij de bibliotheek, buurthuizen en taalscholen. In regionaal samenwerkingsverband werken we aan het terugdringen van laaggeletterdheid via de aanpak laaggeletterdheid *Taal is de Sleutel 2020-2024*. Deze aanpak streeft naar een verbetering van taal-, reken- en digitale vaardigheden van volwassenen die deze vaardigheden onvoldoende beheersen.

### Jeugd

Gemeenten hebben sinds 2015 een bijzondere verantwoordelijkheid in het sociaal domein. De verwachting van de Jeugdwet was dat het transformeren van de jeugdhulp op termijn zou leiden tot minder beroep op jeugdhulp. Bovendien zouden lichtere vormen van jeugdhulp geleidelijk deels zwaardere vormen van jeugdhulp vervangen. Deze ambities tot nu toe niet waargemaakt. Net als elders in het land is in gemeente Hilversum de afgelopen jaren het gebruik van jeugdhulp gestegen. Hierdoor stijgen de kosten, zijn er bij sommige vormen van jeugdhulp wachttijden en staat de duurzaamheid van het stelsel onder druk. Het toenemende gebruik van jeugdzorg heeft verschillende (maatschappelijke) oorzaken zoals de toenemende prestatiedruk, hoge geluksnorm, individualisering, medicaliseren, toename van het aantal (v)chtscheidingen, zorg meer toegankelijk, problematisch social mediagebruik, etc. Het komt ook voor dat er andere problemen spelen dan alleen in het jeugd-domein, zoals een vchtscheiding, psychiatrische problematiek bij ouders, schulden, etc. die jeugdhulpvragen versterken. Om de kwaliteit en tijdigheid van de Jeugdwet te verbeteren en de kosten beheersbaar te houden zijn hervormingen nodig. De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is in ontwikkeling. Thema's zijn de reikwijdte van de Jeugdwet, een mogelijke eigen bijdrage van ouders en regionalisering.

## **Ontwikkelingen Werk en Inkomen**

### Werk

In 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Deze wet kwam in de plaats van de Wet Werk en Bijstand, de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wajong. Veel mensen die voorheen onder die wetgeving vielen, ontvangen nu vanuit de gemeente een bijstandsuitkering waaraan arbeidsverplichtingen zijn verbonden. Dit, terwijl de afstand tot de arbeidsmarkt bij deze doelgroep vaak groot is. De vraag is of hoe reëel klassieke vormen van re-integratie zijn voor deze doelgroep.

De verwachting is dat de Hilversumse bevolking beperkt groeit en vergrijsst. Vergrijzing heeft tot gevolg dat er vanaf 2023 een steeds kleiner aantal mensen werkt – oftewel een krimpende beroepsbevolking – en dat een steeds grotere groep zorg nodig gaat hebben. De afgelopen jaren was de werkgelegenheidsgroei in Hilversum beperkt. De Gooi en Vechtstreek kent een polarisatie in de arbeidsmarkt. Er zijn relatief veel hoog- en laagopgeleiden en weinig

middelbaar opgeleiden. Terwijl er op de arbeidsmarkt vooral vraag is naar middelbaar opgeleiden. Ook zijn er in verschillende sectoren personeelstekorten in de Gooi en Vechtstreek. In Hilversum is bijvoorbeeld een tekort aan zorg en onderwijspersoneel. Gelet op de vergrijzing en de groei van de bevolking wordt de vraag naar personeel in zorg en onderwijs groter. Technologische ontwikkelingen leiden ertoe dat de arbeidsmarkt verandert. Om daarop in te kunnen spelen is scholing van groot belang.

#### Inkomen

Binnen het inkomensdomein komt als gevolg van de inflatie en hoge energieprijzen een groeiende groep huishoudens in de financiële problemen. Mogelijk ontstaan problematische schulden. Om mensen goed te kunnen ondersteunen is goede dienstverlening essentieel. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat we werken vanuit vertrouwen in de inwoner.